

HET VOGELTREKSTATION

INFORMATIE VOOR EEN SPREEKBEURT OF WERKSTUK

Vogels zijn er in alle soorten en maten, zoals bijvoorbeeld de zeearend, die wel 90 centimeter groot kan worden. Of de Kleine Karekiet die slechts 12 centimeter klein is. Ook hebben vogels een grote variatie aan kleuren, zoals bijvoorbeeld de mooi gekleurde IJsvogel, Groene Specht en de lichtbruine Winterkoning. Daarnaast zijn er vogels die het hele jaar op dezelfde plek blijven, zoals bijvoorbeeld de Huismus en de Merel. Andere vogels zijn echter maar een gedeelte van het jaar in Nederland, bijvoorbeeld in de zomer of winter, zoals ganzen en zwaluwen. Maar hoe komen wij er achter waar de vogels heen vliegen? Door de vogels een ringetje te geven!

WAAROM VOGELS RINGEN?

Het ringen van vogels wordt gedaan om te kijken waar de vogels heen vliegen en welke route de vogels nemen om op hun bestemming te komen. Tijdens deze, vaak lange, reis komen de vogels vele gevaren tegen. Zoals grote zeeën die ze moeten oversteken. Jagers die de vogels willen neerschieten en slecht weer, zoals bijvoorbeeld hagelbuien of harde wind. Maar ook grote gebouwen of hoogspanningskabel zijn een gevaar voor trekvogels omdat ze hier tegenaan kunnen vliegen. De reis van soms duizenden kilometers ver is dus geen gemakkelijke tocht.

Om te weten welke gevaren de verschillende vogelsoorten tegenkomen tijdens de vogeltrek krijgen de vogels een ringetje om hun poot. Met behulp van deze ringetjes kunnen we informatie verzamelen over de

HET VOGELTREKSTATION

Het Vogeltrekstation is het kenniscentrum op het gebied van vogeltrek en vogeldemografie en regelt de dagelijkse gang van zaken rond het vangen en ringen van vogels voor wetenschappelijk onderzoek.

trekroute van vogels en kunnen we ontdekken waar ze gaan uitrusten of waar ze tijdens de

reis gaan eten. Zo kunnen wij informatie verzamelen om de vogels beter te begrijpen en beschermen.

HOE KRIJGEN VOGELS EEN RINGETJE?

Per jaar krijgen ongeveer 250 duizend vogels van een metalen ring. In totaal zijn er in Nederland al meer dan 10 miljoen vogels in geringd. Het ringen van wilde vogels wordt gedaan door een groep van meer dan 400 vogel-liefhebbers en vogel-onderzoekers. Deze mensen worden ook wel ringers genoemd. Om vogels te kunnen ringen moeten ze eerst worden gevangen. De ringers vangen de vogels met speciale, bijna onzichtbare netten. Zodra de vogel in het net vliegt is hij gevangen. Hij wordt dan voorzichtig uit het net gehaald, zonder bij de vogel maar een veertje te krenken.

Ook worden er jonge vogels die nog in het nest zitten geringd. Deze jonge vogels zijn gemakkelijk met de hand uit het nest te pakken. Maar met de jonge vogels moet heel voorzichtig worden om gegaan om de jonge vogels en de ouders niet teveel te storen. Er wordt ze daarom snel en zorgvuldig een ringetje omgedaan en

daarna worden ze voorzichtig weer terug gezet in het nest.

VOGELDEMOGRAFIE

Door vogels te vangen en te voorzien van een metalen ring wordt informatie verkregen over (veranderende) trek, voortplanting en overleving van Nederlandse vogels, dit noemen we vogeldemografie.

Met een speciale tang wordt het ringetje om de poot gedaan bij de vogel. Daarbij is het belangrijk dat de ring goed dicht wordt gedaan, anders kunnen de vogels ergens achter blijven haken. Ook wordt er opgeschreven wat voor soort vogel het is, of het een mannetje of een vrouwtje is, hoe oud de vogel is, hoe zwaar de vogel is en ook wordt de lengte van zijn vleugels opgemeten. Daarna wordt de vogel weer vrij gelaten.

VERSCHILLENDE SOORTEN RINGEN

Omdat er zoveel verschillende soorten vogels zijn, zijn er ook vele verschillende soorten ringen. De allerkleinste ringetjes hebben een doorsnede van slechts 2 millimeter (zo dun als een saté-prikker), en deze worden gebruikt voor bijvoorbeeld de Tjiftjaf, het Goudhaantje en de Winterkoning. Maar er zijn ook vogels met grote poten, zoals bijvoorbeeld Zwanen. De Zwanen krijgen een ring met een doorsnede van 26 millimeter.

Deze ringen worden uitgegeven door het Vogeltrekstation. Op elke ring staat een korte tekst en een uniek nummer. De tekst die op de Nederlandse ringen staat is: "Vogeltrekstation Arnhem Holland." En op de kleine ringen staat: "Arnhem VT Holland". Dankzij deze tekst weet de postbode waar hij de ring heen moet brengen.

Soms wordt er speciaal onderzoek gedaan waarbij er ook gebruik wordt gemaakt van gekleurde ringen of halsbanden. Met behulp van deze gekleurde ringen en halsbanden kan een vogel van veraf herkend worden met een verrekijker, zonder dat de vogel weer gevangen hoeft te worden.

TERUGMELDINGEN

Als een geringde vogel wordt teruggevonden en dit wordt gemeld bij het Vogeltrekstation dan noemen we het een terugmelding. Dat kan binnen één dag zijn, of na vele jaren; vlakbij de ringplaats of duizenden kilometers ervandaan. "Snelle" terugmeldingen zijn soms erg interessant omdat ze ons kunnen laten zien welke afstanden een vogel in een dag kan afleggen. Zo werd een Tuinfluiter, geringd op 31 augustus 1975 in Zuid-Noorwegen, precies één dag later teruggevangen op Rottummeroo, een afstand van 600 km!

Als het Vogeltrekstation bericht krijgt van de vondst van een geringde vogel dan worden de ringgegevens (o.a. waar en wanneer is de vogel geringd?) in het archief opgezocht. Als het een buitenlandse ring is, dan wordt de desbetreffende ringcentrale ingelicht, die op haar beurt het Vogeltrekstation laat weten waar en wanneer de vogel geringd werd. Daarna worden alle gegevens in een computer opgeslagen en ontvangen zowel de vinder als de ringer een terugmelding.

DE TOP 3 VAN TERUGMELDINGEN

1. DE KOKMEEUW	114.000
2. KOOLMEES	69.000
3. KLEINE KAREKIET	49.000

WAT LEREN TERUGMELDINGEN ONS

De vinders van ringen vermelden vaak onder welke omstandigheden de vogels werden gevonden. De vindomstandigheden kunnen zeer verschillend zijn: dood gevonden, geschoten, ring gevonden in braakbal, verkeersslachtoffer, gecontroleerd (gevangen en losgelaten door een ringer).

Bijzondere vindomstandigheden zijn: "gepakt door leeuw in Artis" (Blauwe Reiger) en "kwam keuken binnen, vloog tegen raam en verdronk in schaal met vla" (Pimpelmees). Terugmeldingen kunnen ons verder de volgende belangrijke dingen leren:

- ✓ Langs welke routes vogels trekken.
- ✓ Wanneer ze langer op bepaalde plaatsen blijven.
- ✓ Of er verschillen zijn tussen mannetjes en vrouwtjes / oude en jonge vogels.

- ✓ In hoeverre ze trouw zijn aan een bepaald broed- of overwinteringsgebied.
- ✓ Of soorten in aantal toenemen of afnemen.
- ✓ Of soorten een goed of een slecht broedseizoen hebben gehad.

WAAR VLIEGEN VOGELS NAARTOE?

Er zijn verschillende redenen waarom een vogel aan zijn of haar vogeltrek begint. Als het winter is wordt het kouder en daarom willen de vogels meer eten om warm te kunnen blijven. Alleen in de winter is het voor vele vogels lastig om voldoende eten te vinden. Alle insecten en kleine beestjes kruipen dan weg vanwege de kou. En gras en zaden kan onder een dik pak sneeuw liggen waardoor de vogels er niet bij kunnen. Daarom vliegen sommige vogelsoorten in de winter naar het zuiden, waar de temperatuur hoger is en er meer eten aanwezig is. Sommige vogels, zoals bijvoorbeeld de Boerenzwaluw, vliegen zelfs helemaal naar Zuid-Afrika toe.

Als de vogel eenmaal een ringetje heeft gekregen is het afwachten totdat de vogel teruggezien of gevangen wordt. De vogel kan teruggevonden worden in Nederland, maar dit kan ook in het buitenland zijn. De vogels storen zich niet zo aan landsgrenzen. Een klein deel van de geringde vogels wordt maar terug gevonden.

- ✓ Onze Kieviten naar Zuid-Frankrijk, Spanje, Portugal en zelfs naar Marokko gaan.
- ✓ Grutto's zoeken het vaak verder weg, helemaal tot in West Afrika vooral in Senegal en Marokko.
- ✓ Visdieven overwinteren nog iets verder, tot aan de kusten van Senegal tot Ghana.
- ✓ Zanglijsters brengen de winter door in West-Europa tot in Spanje, terwijl een gedeelte in eigen land blijft.

OOST-ATLANTISCHE TREKROUTE VAN TREKVOGELS

Dankzij het ringen van vogels zijn we er achter gekomen dat:

IK HEB EEN RING GEVONDEN, WAT MOET IK DOEN?

Als je een ring vindt is het belangrijk een aantal dingen op te schrijven. Neem het ringetje mee en schrijf precies de plaats op waar je de ring gevonden hebt. Vermeld ook de datum wanneer je de ring gevonden hebt. Schrijf op hoe de vogel gevonden werd (dood, gewond, geschoten, ziek, door kat gepakt, alleen een ringetje, enz.). Noteer ook om welke vogelsoort het gaat, als je dit weet. Deze gegevens kun je dan doorgeven per e-mail of telefoon aan het Vogeltrekstation.

WIST JE DAT?

- ✎ Er in Nederland al vogels geringd worden sinds 1911. Dat is ondertussen al 100 jaar.
- ✎ De koolmees de meest voorkomende soort in Nederland is.
- ✎ Zwanen een leven lang bij elkaar blijven.
- ✎ Eén zwaluw nog geen zomer maakt.
- ✎ De Slechtvalk het snelste dier ter wereld is? Hij kan snelheden van 180km per uur behalen.
- ✎ Ganzen heel goed kunnen vliegen. Het hoogterecord voor vogels heeft de Indische Gans met ongeveer 8 kilometer.
- ✎ Er zijn in de afgelopen 100 jaar al meer dan 10 miljoen vogels in Nederland geringd.
- ✎ Ooievaars de weg naar Afrika kunnen vinden zonder begeleiding van volwassen vogels.
- ✎ De Waddenzee elk jaar naar schatting ongeveer 10 tot 12 miljoen wadvogels per jaar aantrekt.
- ✎ De allereerste vogel die geringd is, was een Spreeuw.

MEER INFORMATIE

Als je meer informatie wilt weten over het vogeltrekstation, vogelbescherming in Nederland of onderzoek naar vogels kijk dan op de onderstaande web-sites.

- ✎ Vogeltrekstation
www.vogeltrekstation.nl
- ✎ Vogelbescherming Nederland
www.vogelbescherming.nl
- ✎ Sovon Vogelonderzoek Nederland
www.sovon.nl

CONTACT INFORMATIE

Vogeltrekstation
Centrum voor Vogeltrek en -demografie
Postbus 50
6708 PB Wageningen
tel: (0317) 473 465
fax: (0317) 473 675
email: info@vogeltrekstation.nl
website: www.vogeltrekstation.nl

FOTO'S

Met dank aan: © G. Boere, J.W. ten Cate, V. Eggenhuizen & J. Visser.

